

Divadelně-utopický experiment vévody Jiřího II. Sasko-Meiningenského

magisterská diplomová práce

Bc. Tomáš Blatný

Oponentský posudek: Jan Jiřík, Ph. D.

Tématem magisterské diplomové práce Tomáše Blatného se stalo Dvorní divadlo Jiřího II. Sasko-Meiningenského. Tedy divadlo, které mělo podstatný vliv na rozvoj moderního uměleckého divadla během tzv. první divadelní reformy a které řadíme na samotný počátek tohoto reformního hnutí. Estetické výboje německého souboru ani jeho inscenační praxi však autor magisterské práce nechává stranou. Blatný se zaměřuje na ohledávání meiningenského divadla prizmatem divadla jako instituce. Pomáhá si při tom pojmem utopie, jenž v posledním období, nejdříve na poli kunsthistorie v poslední dekádě 20. století a následně v posledním desetiletí i v oblasti teatrologie, zaznamenává v zahraniční uměnovědné literatuře značnou „kariéru“.

Považuji tento badatelský pohled za velmi odvážný a zároveň cenný. První divadelní reforma neznamovala jen emancipaci divadla jako samostatného uměleckého druhu, ale také odpovídala na radikální proměny, jimiž procházely evropské společnosti po revoluci průmyslové, francouzské a osvícenecké, tedy po revoluci, která – řečeno s F. Schillerem – odkouzlovala svět. Utopie v těchto odpovědích hrála podstatnou roli. Připomenu zde několik pozdějších příkladů z oblasti německojazyčného divadla, respektive uměleckých komun a uměleckých center, v nichž nové umění šlo ruku v ruce s jinou společenskou a institucionální praxí: Monte Verità, Mathildenhöhe, Hellerau, Goetheanum, ale i Bauhaus. Ostatně je to podle Petera Bürgera (*Teorie avantgardy*, 1974, česky 2015) jedna ze základních charakteristik historických avantgard: útok na staré instituce kultury a revoluční proměna života jako celku realizovaná prostřednictvím umění.

Takto daleko Blatný však ve své práci nejde. Meiningenské divadlo zkoumá jako „pra-model“ (s. 9) výše uvedených příkladů dobrého, mimo jiné také divadelního místa. Na rozdíl od nich neměl Blatný v případě Dvorního divadla v Meiningenu vytyčený úkol vůbec snadný. Jiří II. Sasko-Meiningenský nesepsal žádné pojednání, natož manifest, v němž by své utopické snahy jasně deklaroval. Blatný tak tyto projevy pečlivě odkrývá v institucionální praxi německého divadla, jeho organizačním řádu či vzpomínkách herců a spolupracovníků. Teoretickou oporou mu bylo dílo teoretika utopie Ferdinanda Aínsy. Díky ní Blatný dochází k devíti znakům (Reglementace, Prostor, Čas, Izolace a soběstačnost, Autorita, Komunita a Eliminace náhody) meiningenské divadelní utopie, k nimž čtenáři předkládá důkazy.

Škoda jen, že Blatnému rozsah magisterské diplomové práce nedovolil rozvinout témata, která naznačuje v závěru práce: jazyk a dramaturgie (s. 68–69). Třeba se stanou autorovým tématem v rámci dalšího, doktorského výzkumu. I na tak krátkém úseku Blatný díky citátům z dobové korespondence alespoň naznačuje další rovinu meiningenské utopie a její militární charakter. Stejně tak zajímavý by byl rozbor dramaturgie divadla. Nezapomínejme, že Dvorní divadlo v Meiningenu si všeobecnou známost vydobylo v období německého sjednocování a sjednocení. Tedy v období, kdy se v Německu hojně diskutovalo o národní sounáležitosti

(Volksgemeinschaft) a o reformě života (Lebensreform). Byl by to jistě zajímavý exkurz do vevodova hodnotového příspěvku k této diskusi.

Magisterská diplomová práce Tomáše Blatného je napsána velmi vyzrálým stylem a splňuje všechna akademická kritéria, která na tento druh prací klademe. Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

V Praze, 22. ledna 2023

Mgr. Jan Jiřík, Ph. D.
Katedra teorie a kritiky
Divadelní fakulta
Akademie múzických umění v Praze
Karlova 26
116 65 Praha 1, Česká republika
M: +420 728 741 972
jan.jirik@damu.cz